

Lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino privalomų autorių konspektas

Kalbejimopotemes.net - 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

Eil. nr.	Autorius (gyvenimo metai, laikotarpis)	Epocha, srovė Biografinis kontekstas	Kūriniai (nurodyti rūšį ir žanrą)	Veikėjai (vardai) (eil. lyr. subjektas)	Pagrindinės temos	Užuominos, citatos, trumpas turinys	Ryšys su kitais kūriniais (teminiu pagrindu)
1.	Martynas Mažvydas (Apie 1510 – 1563)	<i>Renesansas.</i> Lietuviškosios raštijos pradininkas, pirmosios lietuviškos knygos „Katekizmas“ (1547) autorius, protestantas. Gimė Vakarų Žemaitijoje, buvo artimas bajorų luomui. 1546 – 1548 m. mokėsi Karaliaučiaus universitete. Nuo 1549 m. – Ragainės klebonas. Išleido žodyną, pirmasis rašė epigramą.	KATEKIZMAS (lietuviška eiliuota prakalba „Knygelės pačios bylo lietuvninkump ir žemaičiump“)	Knygelė personifikuota	<ul style="list-style-type: none"> • Tautinė tapatybė • Žmogaus ir visuomenės netobulumas • Socialinis teisingumas • Tikėjimas/ Dievas • Pažinimas, švietimo svarba 	<p>Kreipiamasi į žmones, raginant juos skaityti knygas, tikėti krikščioniškąjį Dievą, puoselėti gimtąją kalbą.</p> <p>„<i>Broliai, seserys imkiat mani ir skaitykiat</i>“</p> <p>„<i>Skaitykiat ir duokit ing rankas kiek vaiko, kaip žemaičio, taip lietuvinyno</i>“</p> <p>„<i>Kaukus, žemėpatis ir laukosargus pameskiat. Visas velniukas, deives apleiskiat</i>“</p> <p>„...<i>Geresniai atmen arti, nent poterį byloti</i>“</p> <p>„<i>Tasai Dievs visas žmones nor didžiai mylėti, Danguis karalystę dovanai nor dovanoti. Aitvars ir deives to negal padaryti. Bet ing peklos ugnį veikaus gal įstumti.</i>“</p>	M. Daukša „Postilė“ J. Radvanas „Radviliada“
2.	Mikalojus Daukša (Tarp 1527 ir 1538 – 1613)	<i>Renesansas.</i> Švietėjas, humanistinių idealų reiškėjas, XVI a. lietuvių raštijos, kontrreformacijos veikėjas, gimtosios kalbos teisių gynėjas, kunigas.	POSTILĖ („Prakalba į malonųjį skaitytoją“) (1599, lenkų k.)	Kalbama I asmeniu, veikėjas sutapatinamas su pasakotoju.	<ul style="list-style-type: none"> • Meilė tėvynei • Tautinė tapatybė • Įsipareigojimas tėvynei • Tvarkos idėja • Tikėjimas/ 	Kalba iškeliamą kaip didžiausia vertybė, o Bažnyčia – žmonių švietėjas. Nuogaustaujama dėl tautos išnykimo.	M. Mažvydas „Katekizmas“

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

		<p>Kilęs iš Kėdainių, ėjo Krakių klebono ir Žemaičių vyskupijos kanauninko pareigas. 1595 m. iš lenkų kalbos išvertė „Katekizmą“ (Pirmoji LDK išleista lietuviška knyga).</p>			<p>Dievas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Išmintis • Gimtosios kalbos svarba 	<p>„Kurgi, sakau, pasaulyje yra tauta, tokia prasta ir niekinga, kad neturėtų šių trijų savų ir tarsi įgimtų dalykų: tėvų žemės, papročių ir kalbos?“</p> <p>„Kalba yra bendras meilės ryšys, vienybės motina, pilietiškumo tėvas, valstybės sargas.“</p> <p>„Sunaikink ją – sunaikinsi santaiką, vienybę ir gerovę. Sunaikink ją – užtemdysi saulę danguje, sumaišysi pasaulio tvarką, atimsi gyvybę ir garbę.“</p> <p>„Ne žemės derlumu, ne drabužių skirtingumu, ne šalies gražumu, ne miestų ir pilių tvirtumu gyvuoja tautos, bet daugiausia išlaikydamos ir vartodamos savo kalbą, kuri didina ir išlaiko bendrumą, santaiką ir brolišką meilę.“</p>	
3.	<p>Jonas Radvanas (XVI a. vid – 1592)</p>	<p><i>Renesansas.</i> LDK poetas, evangelikas reformatas. Manoma, kad gimė ir išsilavinimą įgijo Vilniuje. Nebuvo kilmingas, tačiau labai apsiskaitęs, mokėjo lotynų kalbą, nuodugniai susipažinęs su klasikine romėnų literatūra. Etninis lietuvis.</p>	<p>Herojinis epas „Radvilijada“ (lotynų k.)</p>	<p>Kalbama III asmeniu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Meilė tėvynei • Tautinė tapatybė • Įsipareigojimas tėvynei • Asmuo ir gamta • Tauta ir gamta • Pasiaukojimas • Heroizmas • Asmuo istorijos/ politikos verpetuose <ul style="list-style-type: none"> • Gamta – Lietuvos didybės simbolis 	<p>LDK didybė, aukštinama gamta, valdovai. Supriešinama dabartis ir praeitis, norima stiprinti dabartį, parodoma, kad tik didinga tauta gali sukurti galingą valstybę.</p> <p>„Miegot ant šlovės svetimos – negarbinga“</p> <p>„Ginklais galinga yra ir šlove išgarsėjusi žemė...“</p> <p>„...Juk nuo Baltijos iki Juodosios valdo lietuviai žemes, o šlove ir Olimpą pasiekia.“</p>	<p>M. Husovianas „Giesmė apie stumbrą“</p>

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

					<ul style="list-style-type: none"> • Didiko patrioto, tėvynės gynėjo išaukštinimas 	<p>„Gūdūs miškai čia turtus neapsakomus slepia. Čia ažuolynai pilni bitučių skysto nektaro...“</p> <p>„Šitos štai žemės vaikai – lietuviai, ryžtingi sūduviai, jotvingiai – žmonės, mirties nebija...“</p> <p>„...Kaip narsa lig žvaigždynų iškėlė šį didį/vadą lietuvi, kai jis ar taika, ar karu, taip sėkmingu,/ gynė tėvynės žemes.“</p>	
4.	<p>Motiejus Kazimieras Sarbievijus (1595 – 1640)</p>	<p><i>Barokas.</i> Vienas žymiausių lotyniškai rašiusių XVII a. Europos poetų, Lietuvos jėzuitų auklėtinis, Vilniaus universiteto profesorius. Gimė Lenkijoje, bet gyveno ir kūrė daugiausia Lietuvoje. Ištyrinėjo antikinės Romos kultūrą. Popiežius Urbonas VIII paskelbė jį – poeta laureatus.</p>	<p>„LEMTIES ŽAIDIMAI“</p> <p>Eil. „Kristupui Levinijui“</p> <p>Eil. „Telefui Likui“</p>	<p>Nėra aiškiai įvardintas, kalbama „mes“ vardu</p> <p>Lyrinis aš įvardintas, kalbama „mes“ vardu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stoiška asmenybės laikysena • Žmogaus ir visuomenės netobulumas • Žmogaus dora • Saikas • Mirtis/ Netvarumas • Žmogaus lemtis • Tikėjimas/ Dievas • Dvasinio pasaulio turtingumas • Savęs ieškojimas 	<p>Teigiama, kad žmogus prieš laiką yra bejėgis, žmogus keičiasi, nestovi vietoje.</p> <p>„Krispai, nuolatos atsimink, kol gyvas: Greitai pasibaigs maloni jaunystė. Godūs ją nuneš vis nauji mėnuliai – Laikas nestovi.“</p> <p>Lemtis žaidžia žmogaus gyvenimu it sviediniu: tai švysteli jį į padanges, tai leidžia tškstis žemėn.</p> <p>“Tai, kas kyla, bet vėl kils ir nukris atgal. Šitaip išlekia kamuolys, Sviestas rankos lengvos, pasišokėdamas: Čia jis siekia dangaus skliautus, Čia į žemę skaudžiais smūgiais atsimuša”</p> <p>Doras žmogus vengia didžiavimosi, buvimo dėmesio centre.</p> <p>“Dorybė vengia, net jei verta yra,</p>	

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

			Eil. „Janui Libinijui“	Lyrinis aš įvardintas, kalbama I asmeniu.		<p><i>Šlovingo garso. Kuo nuo žmonių toliau, Tuo mus rečiau pasieks pavydas.”</i></p> <p>Teigiama, kad meilė staiga aplanko kiekvieną žmogų, tačiau kartą pasitraukus, ji palieka didelę žaizdą – dvasinį žmogaus skausmą. <i>„Skubinu, taikinį aš mėginu be žaizdos užkliudyti: Jau negalėčiau sužeist: sykį jau buvo žaizda.“</i></p>	
			Eil. „Pauliui Kozlovijui“	Lyrinis aš įvardintas, kalbama I asmeniu.			
5.	Kristijonas Donelaitis (1714 – 1780)	<p><i>Apšvieta.</i> Evangelikų liuteronų kunigas, Mažosios Lietuvos lietuvių grožinės literatūros pradininkas, pietistas. Gimė Mažojoje Lietuvoje, laisvųjų valstiečių šeimoje. Mokėsi Karaliaučiaus universitete, mokytojavo. Nuo 1743 m. buvo Tolminkiemio parapijos pastorius.</p>	Epinė poema „Metai“	<p><u>Teigiami („viežlybieji“)</u> <u>būrai:</u> Pričkus (kaimo seniūnas), Seimas (paskutiniai žodžiai jo), Lauras, Krizas (turtingasis būras), Enskys</p> <p><u>Neigiami būrai („nenaudėliai“):</u> Slunkius (tinginys), Pelėda, Plaučiūnas, Dočys (teisme išdrįsta apkaltinti ponus)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tautinė tapatybė • Tauta ir gamta • Stoiška asmenybės laikysena • Tvarcos idėja • Darbo etika • Žmogaus dora • Socialinis teisingumas • Tikėjimas/Dievas • Harmoningas pasaulis • Žemdirbio gyvenimo vertė/etika • Moters tema • Saikas 	<p><i>„O štai kaip jau vėl po šalčių šilumą jautėm Ir gaivinančią mums dievs vėl vasarą davė, Tuo ir riebus valgiai vėl pamaži prasidėjo.”</i></p> <p><i>„Tau, žmogau, mielsdievs daugių daugiau dovanajo.“</i></p> <p>Pasaulio tvarka nulenta Dievo. <i>„Dievs“, tarė, „svietą šį sutverdams ir budavodams, Daugel tūstančių gyvų sutvėrimų leido Ir kožnam savo valgį bei gyvatą paskyrė.“</i></p> <p><i>„O vei, kožnądievs vis su pasimėgimu sotin.“</i></p> <p>Aukštinamas darbas, atskleidžiama jo nauda žmogui: dirbdami būrai yra sveiki ir neserga ligomis. <i>„Rods sveiks kūns, kurs vis šokinėdams nutveria darbus,</i></p>	

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

						<p><i>Yr didžiausi bei brangiausi dovana Dievo.”</i></p> <p>Atsispindi tautinio ir kultūrinio pasipriešinimo idėjos. <i>„Tu prancūziškas žiopy su šveisteriu storu</i> <i>Ir kas dar daugiau susibastėt Lietuvą vargyt“</i></p> <p>Skelbiamos visuotinio, bendruomeniškumo idėjos. <i>„O vei vos ašma diena po tam pasirodė,</i> <i>Štai visi kaimynai svodbiškai pasirėdė“</i></p>	
6.	<p>Adomas Mickevičius (1798 – 1855)</p>	<p><i>Romantizmas.</i> Žymus lenkų romantikas, kurio kūriniai persmelkti lietuviškos dvasios. Gimė netoli Naugarduko, kilęs iš senos lietuviškos bajorų giminės. Filomatų draugijos įkūrėjas. Buvo suimtas, kalinamas, ištremtas į Rusiją.</p>	<p>Eil. „Romantika“</p>	<p>Mergaitė, lyrinis subjektas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Meilė tėvynei • Įsipareigojimas tėvynei • Žmogaus ir visuomenės netobulumas • Skriauda • Žmogaus dora • Žmogaus santykis su kitu žmogumi • Socialinis teisingumas • Gyvenimo prasmės paieškos • Gyvenimo pilnatvė • Mirtis/Netvarumas 	<p>Mergaitė labai gedi mirusio savo mylimojo. Ji įsivaizduoja bernelį esant šalia, mėgina su juo pasikalbėti. Minia nesupranta mergaitės, nes mergaitė gyvena savo romantiniame pasaulyje, vadovaujasi jausmais, o minia yra paprasta, žemiška, tiki tik tuo, ką aiškiai mato. Pasaulis romantikams atrodo negyvas, bejausmis, jie mato širdimi, o realistai – akimis. <i>„Negyvos jo tiesos nerūpi liaudžiai, Smulkmenas jis teįstengia patirti; Stebuklų, gyvųjų tiesų nejaučia! Širdį turėk, žvelk į širdį.“</i></p>	<p>V. Kudirka eilėraščiai J. Aistis eilėraščiai</p>

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

			<p>Eil. „Odė jaunystei“</p> <p>Ciklas „Krymo sonetai“ Sonetas „Akermano stepės“</p> <p>Romantinė poema „Vėlinės“ (II ir IV dalis)</p>	<p>Lyrinis aš įvardintas. Jausmingas, siekiantis idealų, trokštantis kurti visuomenės labui.</p> <p>Lyrinis subjektas aiškiai įvardintas. Svajingas, nuliūdęs, jaučiantis nostalgiją.</p> <p>Angelėlis (brolis ir sesuo) Šmėkla (buvusio pono vėlė) Varnas (baudžiauninko vėlė) Pelėda (baudžiauninko vėlė) Mergina</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Savęs paieška ir pažinimas • Laimės sąvoka/paieškos • Jauno žmogaus siekiai • Meilė • Gerumo teigimas • Žmogaus orumas • Asmens vienišumas • Moters tema • Liūdesio tema 	<p>Žmonės, ypač jaunimas, kviečiami būti vieningiems, kartu imtis didžiųjų darbų, stoti į kovą prieš nedorus poelgius, siekti sukurti gražią, patrauklią šalį. Reiškiamas dvasios pakilumas, jaunas ryžtas.</p> <p><i>“Be dvasios, be širdies – tai griaučių minios! O, duok, jaunyste, man sparnus! Virš žemės negyvos, lig pat žydrynės, Pakilsiu rojun, į kraštus, Kur įkvėpimas kuria stebuklus,”</i></p> <p>Lyrinis subjektas keliauja nežinoma kryptimi ir ilgisi toli esančios tėvynės. Tremtinys nori išgirsti kvietimą, tolimą šauksmą iš gimtojo krašto, tačiau jo niekas nelaukia.</p> <p><i>“Kaip krūtine slidžia žaltys per žolę braukia. Isiklausau tyloj... Išgirst ausis galėtų Balsus iš Lietuvos. Važiuokim, nieks nešaukia.”</i></p> <p>Antroje dalyje per Vėlinių apeigas iššauktos vėlės pasakoja savo istorijas atskleisdamos svarbiausius žmogaus gyvenimo principus.</p> <p><i>„Kas šios žemės vargų nepatyrė, Tas saldybių dangaus neragaus.”</i></p> <p><i>“Kas nepalietė žemės nė sykį, Tam į dangų įeit nevalia.”</i></p> <p><i>“Kas nebuvo žmogum niekadoms,</i></p>	
--	--	--	---	---	--	---	--

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

						<p><i>Tam žmogus ir padėti negali.”</i></p> <p>Tai trys maksimos, kurios aprėpia žmogaus gyvenimą, atskleidžia moralinę pareigą būti žmogiškam, gyventi ne vien sau. Taip A. Mickevičius išaukština socialinio teisingumo, atsakomybės už savo gyvenimą, žmoniškumo idėjas.</p> <p>Visa ketvirta poemos dalis – atsiskyrėlio Gustavo monologas, kuriame jis apmąsto dramatišką savo likimą, meilės ir kančios istoriją: jis ieškojo idealios meilės, rado ją, bet mylimoji pasirinko žemiškus turtus.</p> <p>Poemoje idiliškai vaizduojamas XIX a. pradžios bajorų gyvenimas: grįžtama į vaikystės žemę, tapomas senosios bajorijos paveikslas, aprašoma butis, papročiai, piešiamas įspūdingas Lietuvos peizažas. Kūrinyje rutuliojama dviejų bajorų šeimų nesantaikos tema: atskleidžiama Tado ir Zozės meilės istorija. Kūrinio pabaiga šviesi – kivirčiai blėsta, viltys atskurti valstybę stiprėja, Tadas paleidžia kaimiečius iš baudžiatvės. Poema persunkta patriotinių motyvų, drąsos, kilnumo, teisingumo.</p> <p><i>“Kur Nemunas plačiai banguoja mėlynasis; Į tuos laukus derlingus, pasėliais spalvotus,</i></p>
				Gustavas		
			Poema „Ponas Tadas“	Tadas Zozė		

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

						<p><i>Paauksintų kviečių, balkšvų rugelių plotus... ”</i></p> <p><i>„Tėvyne Lietuva, mielesnė už sveikatą! Kaip reik tave branginti, vien tik tas pamato... ”</i></p>	
7.	<p>Antanas Baranauskas (1835 – 1902)</p>	<p><i>Romantizmas.</i> Lietuvos poetas, kalbininkas, Seinų vyskupas. Gimė Anykščiuose pamaldžių ir darbščių valstiečių šeimoje. Gyva anykštėnų šnekta, giesmės ir liaudies dainos, pasakojimai brandino poetinį Baranausko talentą. Pažintis su Karolina Praniauskaite paskatino kurti lietuviškai. Studijavo Sankt Peterburgo dvasinėje akademijoje, Miuncheno, Romos universitetuose. Gyvenimo pabaigoje nutolo nuo lietuviybės.</p>	<p>Romantinė poema „Anykščių šilelis“</p>	<p>Lyrinis subjektas aiškiai neįvardintas, kalbama „tu“ vardu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Meilė tėvynei • Asmuo ir gamta • Tauta ir gamta • Skriauda • Žmogus ir visuomenės netobulumas • Dvasinio pasaulio turtingumas • Liūdesio tema • Įsipareigojimas tėvynei • Tikėjimas/Dievas • Žmogaus ir gamtos ryšys • Dvasinė pilnatvė • Tėvynės likimas 	<p>Miškas kaip ir lietuvių tauta išgyveno didybės ir nuosmukio, klestėjimo ir nykimo laikotarpius. Atskleidžiamas lietuvių ryšys su mišku, supriešinama idealizuota praeitis su niūria dabartimi. Miškas nuo seno lietuviui teikė sielos atgaivą, maitino, rengė. Dabar šilelis iškirstas, nebeliko jo grožio, žmogui – dvasinės ramybės. Gamta kaip sakrali erdvė, žmogų nuramina, nutildo jo rūpesčius. Miškas iškyla kaip galinga tautos būtį sauganti jėga.</p> <p><i>“Miškan, būdavo, eini – tai net akį veria; Vat taip linksmina dūšių, ažu širdies tveria, Kad net, širdžiai apsalus, ne kartą dūmojai: Ar miške aš čia stoviu, ar danguj, ar rojuj?!”</i></p> <p><i>“Kalnai kelmuoti, pakalnės nuplikę! Kas jūsų grožei senobinei tiki? Kur toj puikybė jūsų pasidėjo?”</i></p>	<p>V. Krėvė „Skerdžius“</p> <p>M. Katiliškis „Miškais ateina ruduo“</p> <p>J. V – Tumas „Dėdės ir dėdienės“</p>
8.	<p>Vincas Kudirka (1858 – 1899)</p>	<p><i>Romantizmas (proza – realizmas).</i> Lietuvos gydytojas, prozininkas, poetas, publicistas, kritikas, vertėjas,</p>	<p>Himnas, giesmė „Tautiška giesmė“</p>	<p>Lyrinis aš neįvardintas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Meilė tėvynei • Tautinė tapatybė • Įsipareigojimas tėvynei • Darbo etika 	<p>Skatinama dirbti tėvynės ir žmonių naudai, išlaikyti vienybę, būti savo šalies patriotais.</p> <p><i>„Tegul Tavo vaikai eina Vien takais dorybės</i></p>	<p>Maironis eilėraščiai</p>

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

		<p>laikraščio „Varpas“ redaktori us, vienas iš lietuvių tautinio sąjūdžio ideologų. Lietuvos himno autorius. Gimė Vilkaviškio r., dar būdamas vaikas pasižymėjo gabumais. Nepakluso tėvams ir Seinų kunigų seminariją iškeitė į literatūros ir medicinos studijas. Skatino lietuvių, nors pačiam labai sunku buvo atsikratyti lenkų kalbos ir kultūros.</p>	<p>Eil. „Varpas“</p> <p>Eil. „Labora“</p>	<p>Lyrinis aš neįvardintas</p> <p>Lyrinis aš nėra aiškiai įvardintas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žmogaus dora • Pasiaukojimas • Jauno žmogaus siekliai • Darbas Tėvynei • Laisvė 	<p><i>Tegul dirba Tavo naudai Ir žmonių gėrybei.</i></p> <p><i>Tegul meilė Lietuvos Dega mūsų širdyse, Vardan tos Lietuvos Vienybė težydi!“</i></p> <p>Žmonės, ypač inteligentija, skatinami pradėti veikti, dirbti tėvynės labui. <i>“Kas darbininkas ir kas dirbti gali, Ant tavo balso prie darbo teimas! O kur atrasi tinginį miegalį, Tegul neliaudams jį budin gaudimas...”</i></p> <p>Teigiama, kad darbas žmogų padaro stipriu, žmogus turi laikytis idealų, siekti tik doro.</p> <p><i>„Kol dega krūtinėj šventa ugnis toji, Kur traukia prie darbo ir duoda tiek vieko, Jog menkas ir silpnas net milžinu stoji, O, dirbk, idant neitų ugnis ta ant nieko!“</i></p> <p><i>“Kol da idealais, brole, besigėrėsi, Siek prie idealo, tik doro ir aukšto, O skubink! Paskui tu... jų išsižadėsi...”</i></p> <p>Įsigalėjęs lenkų kalbai, žmonės, kalbantys lietuviškai, buvo laikomi</p>	
--	--	---	---	--	---	--	--

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

			Memuarai „Iš mano atsiminimų“	Pasakotojas susitapatinęs su veikėju		<p>prastais, atsilikusiais. Daugelis žmonių norėjo pasirodyti kilmingesniais, labiau išprususiais, todėl kalbėjo lenkiškai. Ilgainiui subrendo lietuvių tautinė savimonė, žmonės suprato, kad ir lietuvių kalba nėra prastesnė už lenkų.</p> <p><i>„Kas dedasi, numanyti ir išreikšti negalėjau, tik jaučiau, kad man gėda atsiminti, kuomi aš buvau, o ypač bauginausi, kad draugai nepatirtų, jogei aš moku lietuviškai.</i></p> <p><i>...stengiausi kalbėti nors blogai, bet lenkiškai, o nuo tėvų ir giminių, kurie atvažiuodavo manęs atlankyti, šalindavausi iš tolo, jeigu tik patėmydavau...</i></p> <p><i>Rodos, užaugau išsyk ir ta pasaulė jau man per ankšta... Pajutau save didžiu, galingu: pasijutau lietuviu esąs...“</i></p>	
9.	Jonas Mačiulis - Maironis (1862 – 1932)	<i>Romantizmas.</i> Lietuvių romantikas, kunigas, profesorius. Gimė Raseinių r., valstiečių šeimoje. Poetas augo kaimo aplinkoje. Pagarba – mokslui, knygai. Mokėsi Kauno gimnazijoje, pabaigęs įstojo į Kijevo universitetą, vėliau į Kauno kunigų seminariją. 1909 m. tapo Kauno kunigų seminarijos rektoriumi. 1894–1909 m. – Peterburgo dvasinės akademijos profesorius;	Eilėraščių rinkinys „Pavasario balsai“ (1895) Eil. „Kur bėga Šešupė“	Lyrinis subjektas numanomas.	<ul style="list-style-type: none"> • Tauta ir gamta • Meilė tėvynei • Laisvė • Tautinė tapatybė • Įsipareigojimas tėvynei • Asmuo ir gamta • Asmuo istorijos/politikos verpetuose • Gyvenimo prasmės paieškos • Tėvynės istorija, gamta, kultūra 	<p>Aukštinama, idealizuojama Lietuvos gamta, praeitis, galybė. Lyrinis subjektas gaili prabėgusių amžių, kai tėvynė klestėjo.</p> <p><i>Kur rausta žemčiūgai, kur rūtos žaliuoja</i></p> <p><i>“Ir mūsų sesučių dabina kasas, Kur sode raiboji gegutė kukuoja, Ten mūsų sodybas keleivis atras. Kur žemčiūgai, žalios rūtos, kur raiba gegutė, Ten tėvynė, ten sodybos, ten sena močiutė.”</i></p>	V. Kudirka eilėraščiai

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

		<p>nuo 1903 m. – teologijos daktaras.</p> <p>Jaunystėje Maironis – guvus, siekiantis savų tikslų, vėliau, paskutiniaisiais gyvenimo dešimtmečiais, pasijaučia vis labiau nepritampantis, širdyje kaupėsi nusivylimas.</p>	<p>Eil. „Išnyksiu kaip dūmas“</p> <p>Eil. „Aš norėčiau prikelti“</p> <p>Eil. „Nuo Birutės kalno“</p> <p>Eil. „Vilnius prieš aušrą“</p>	<p>Lyrinis „aš“ įvardintas</p> <p>Lyrinis „aš“ įvardintas</p> <p>Lyrinis „aš“ įvardintas</p> <p>Lyrinis „aš“ neįvardintas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tautinės išsilaisvinimo idėjos • Kūryba 	<p>Lyrinis subjektas nerimauja, kad liks nesuprastas, neįvertintas, žmonės jo neatmins.</p> <p><i>“Ir kas ta garbė, giesmėmis apdainuota? Šešėlis, kurs bėga greta! Išnyko žmogus: ir svajota-sapnuota Išblyško kaip ryto aušra!”</i></p> <p>Reiškiamos tautinio atgimimo idėjos.</p> <p><i>„Sudrebėtų kapai!.. Ne kapai didžiavyrių Užmigdyti tarp girių, Tik užmirusios mūsų krūtinės be žado, Be idėjos, be vado.“</i></p> <p>Įkvėpimą teikia Tėvynės gamtos grožis, didybė, stiprūs išgyvenimai</p> <p><i>„Išsisupus plačiai vakarų vilnimis, Man krūtinę užliek savo šalta banga Ar tą galią suteik, ko ta trokšta širdis, Taip galingai išreikšt, kaip ir tu, Baltija!“</i></p> <p>Tonas džiaugsmingas, pakilus. Atgimimas siejamas su pasaulio tvarka, bundančia gamta.</p> <p><i>„Gailiesi, amžius didžius atminęs? Praeitį brangią liūdi? Žiūrėk, rytuose aušra jau teka; Pabudę paukščiai pagiriais šneka; Laikai juk mainos: slėgė pikti, - Nušvis kiti Lietuvai, mūsų tėvynei.“</i></p>	
10.	Jonas Bilūnas	<i>Realizmas.</i>	Apysaka „Liūdna pasaka“	Petras ir Juozapota Baniai	<ul style="list-style-type: none"> • Meilė tėvynei 	<p>Juozapota labai mylinti, rūpestinga moteris, pasiaukojanti šeimos labui. Ji</p>	

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

	<p>(1879 – 1907)</p>	<p>Lietuvos rašytojas, publicistas, lyrinės ir psichologinės lietuvių prozos pradininkas, politinis veikėjas. Gimė Anykščių r. pasiturinčių ūkininkų šeimoje. Buvo ugdomas krikščioniško tikėjimo dvasia, tėvai norėjo, kad jis taptų kunigu. Mokėsi pas daraktorių, vėliau pasirinko Liepojos gimnaziją, čia formavosi jo pasaulėžiūra, ten subūrė slaptą lietuvių moksleivių lavinimosi būrelį. Studijavo literatūrą Liepcigo universitete.</p>	<p>Novelė „Vagis“</p>	<p>Jokūbas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Įsipareigojimas tėvynei • Žmogus ir visuomenės netobulumas • Atjauta • Skriauda • Sąžinė • Žmogaus dora • Žmogaus santykis su kitu žmogumi • Socialinis teisingumas • Laisvė • Gyvenimo pilnatvė • Laimės sąvoka • Pasiuokojimas • Tikėjimas/ Dievas • Heroizmas • Meilė • Gerumo teigimas • Dvasinio pasaulio turtingumas • Žemdirbio gyvenimo vertė/ etika • Asmens vienišumas • Moters tema • Liūdesio tema • Gailestis • Skausmas 	<p>puoseleja gražios šeimos idealus, siekia laimės, šviesios ateities. Banių šeima siekė išsivaduoti iš priespaudos, laimingai gyventi. Tačiau jos vyras Petras Banys, trokšdamas laisvės, išeina į 1863 m. sukilimą ir nebegrižta. Juozapotos tikslai ir svajonės subyra, o jos likimas tragiškas – Juozapota išprotėja.</p> <p>Jokūbas, anksčiau jausdavęsis labai stiprus ir užtikrintas, naktį užklumpą vagį, bandžiusį pavogti jo arklį. Jokūbas vagį užmuša, tačiau nesiryžta niekam prisipažinti. Iš tikrųjų pavogiama jo vidinė ramybė: Jokūbas išgyvena didelį dvasinį skausmą, sąžinės graužatį, negali susitaikyti su lemtimi.</p> <p>Vaizduojami žmonių santykiai baudžiatvės laikais, atskleidžia skirtingus požiūrius į patirtą skriaudą, pabrėžia atleidimo motyvą. Dambrauskas – dvaro prižiūrėtojas. Po baudžiatvės panaikinimo tampa nebereikalingu ir yra priverstas glaustis pas buvusius baudžiauninkus.</p> <p>Sūnaus iš namų išvarytas tėvas Petras Sabaliūnas, kuris viską aukojo savo vaikui, ateina pas kaimynus. Jaunasis kaimynas iš pradžių Petro Sabaliūno</p>	<p>K. Donelaitis „Metai“, J. Savickis „Fleita“</p>
			<p>Novelė „Lazda“</p>	<p>Dambrauskas</p>			
			<p>Novelė „Ubagas“</p>	<p>Petras Sabaliūnas</p>			

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

					<ul style="list-style-type: none"> • Kaltė • Moralinė vertybės 	neatpažįsta, duoda bent duonos riekę, prisiima dalį kaltės, kad negali daugiau pagelbėti vargstančiam žmogui.	
11.	Juozas Tumas-Vaižgantas (1869 – 1933)	<i>Neoromantizmas.</i> Lietuvos rašytojas, spaudos darbuotojas, literatūros istorikas, kritikas, visuomenės veikėjas, pedagogas, kunigas. Gimė Anykščių r. darnioje, gausioje šeimoje. Baigęs Kauno kunigų seminariją pačiais sunkiausiais spaudos draudimo metais ėmėsi lietuviškosios raštijos darbo: redagavo („Viltis“, „Rygos garsas“) ir leido („Tėvynės sargas“) laikraščius, platino uždraustą spaudą, vertė, telkė bendram darbui ir kunigus, ir pasauliečius. Buvo persekiojamas, vaikomas po tolimiausius užkampius.	Apysaka „Dėdės ir dėdienės“	Mykolas Šiukšta Severja Rapolas Geišė	<ul style="list-style-type: none"> • Įsipareigojimas tėvynei • Žmogaus nereikalingumas • Asmuo ir gamta • Darbo etika • Žmogaus ir visuomenės netobulumas • Skriauda • Žmogaus santykis su kitu žmogumi • Socialinis teisingumas • Gyvenimo pilnatvė • Laimės sąvoka/paieškos • Dramatiška pasirinkimo situacija • Jausmo ir proto kova • Pasiuokojimas • Meilė • Gerumo teigimas • Žmogaus orumas 	Dėdės ir dėdienės – tai toks žmogaus statusas, kai jis tampa niekam nebereikalingas. Mykoliukas yra be galo darbštus, nuolankus, malonus, gyvenantis savame pasaulyje. Kiti žmonės jį išnaudoja darbo reikalams, tačiau jis jį tai nekreipia dėmesio, nieko neprašo, jį galima laikyti savotišku benamiu. Mykoliukas pažadina Severjos moteriška prigimtį, tačiau ji pasirenka „stipresnį“ ir turtingesnį - dvaro tiją Rapolą Geišę, kuris po baudžios panaikinimo taip pat kaip Mykolas tampa niekam nereikalingu „dėde“. Tačiau Mykoliukas, praradęs mylimąją, nepraranda meilės, nušviečiančios jo veidą prakilnumu, ryžtasi aukai ir įgauna vidinės stiprybės. Mykoliukas jaučia stiprų ryšį su gamta: jis griežia tik pievoms, miškams ir laukams, bet ne žmonėms ar Serverjai. <i>„Taip Mykolas Šiukšta pamažu pamažu virto „dėde“, tuo senovės šeimos žmogum ašvieniu, kurs aria, akėja, viską dirba, dvarą atlieka, namie berną atstoja, tuo būtinuoju ūkio inventorium, be kurio ūkis būtų ne ūkis ir šeimininkas gautų išėitų elgetautų.“</i>	J. Savickis „Fleita“ J. Biliūnas „Ubagas“

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

					<ul style="list-style-type: none"> • Dvasinio pasaulio turtingumas • Žemdirbio gyvenimo vertė/etika • Asmens vienišumas • Moters tema • Liūdesio tema • Asmuo istorijos/politiko s verpetuose 		
12.	Vincas Krėvė – Mickevičius (1882 – 1954)	<p><i>Neoromantizmas.</i> Lietuvos prozininkas, dramaturgas, lietuvių literatūros klasikas, profesorius, politinis veikėjas. Gimė Varėnos r. Įstojo į Vilniaus kunigų seminariją, iš kurios buvo pašalintas. Studijavo Kijevo universitete filosofiją ir filologiją. Gilinosi į orientalistiką, vertė iš sanskrito į rusų kalbą klasikos kūrinius, mokytojavo Baku (ten parašė pirmuosius kūrinius). Grįžęs į Lietuvą, dirbo Kauno universitete, ėjo aukščiausias politines ir valstybines pareigas. Antrojo pasaulinio karo metais slapstėsi nuo nacių, pasitraukė į užsienį, dėstytojavo Pensilvanijos</p>	Istorinė drama „Skirgaila“	<p>Skirgaila</p> <p>Keleris (riteris)</p> <p>Stardas (vaidila)</p> <p>Daugaila (bajoras)</p> <p>Henrikas Mazovietis (Jogailos pasiuntinys)</p> <p>Ona Duonutė (Lydos kunigaikštystė)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Meilė tėvynei • Įsipareigojimas tėvynei • Žmogaus ir visuomenės netobulumas • Gyvenimo pilnatvė • Dramatiška pasirinkimo situacija • Jausmo ir proto kova • Heroizmas • Meilė • Išmintis • Žmogaus orumas • Moters tema • Asmuo istorijos/politiko s verpetuose • Valdovo drama 	<p>LDK Valdovas Skirgaila išgyvena sunkią pasirinkimo dramą: norėdamas atstovauti tautos interesams, jis privalo atsisakyti naujojo Dievo, tačiau taip pasmerktų savo šalį pražūčiai. Priešingu atveju, jis nuviltų savo šalies gyventojus. Skirgaila yra palūžęs, nori būti mylimas ir mylintis, neranda išeities, tačiau kaip valdovas nemoka. Jis užkasa gyvą vokiečių riterį Kelerį, pasižymėjusį drąsa neišduodant Onos Duonutės. Skirgaila taip parodo savo kaip valdovo jėgą, tačiau kaip žmogus jis pralaimi vidinę kovą.</p> <p><i>„Aš visuomet noriu gero, bet nemoku jo pasiekti“</i></p> <p><i>„Ką aš manau, kad yra gera, visuomet pasirodo, kad pikta, ir todėl prisiminimas mane graužia, ir todėl aš geriu“</i></p>	V. M. Putinas „Altorių šešėly“

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

		universitete, jautėsi vienišas, nereikalingas.				„Aš matau, kad bloga gyvent pasaulį, bet kas tuo kaltas, aš nenumanau“	
13.	Šatrijos Ragana (1877 – 1930)	<p><i>Neoromantizmas, impresionizmas.</i></p> <p>Romantinės pasaulėjautos, krikščioniškosios pasaulėžiūros kūrėja. Gimė Plungės r. bajorų šeimoje. Vaikystę praleido dvaruose, apsupta knygų, gamtos, paveikslų, visa tai suformavo būsimo rašytojos pasaulėjautą ir kūrybą. Mokėsi Peterburgo gimnazijoje, studijavo Varšuvoje, Šveicarijoje. Vėliau mokytojavo, dirbo visuomenės labui.</p>	Apysaka „Sename dvare“	Mama Marija Dukra Irutė	<ul style="list-style-type: none"> • Moters tema • Žmogaus santykis su kitu žmogumi • Jausmo ir proto kova • Pasiaukojimas • Tikėjimas/Dievas • Mirtis/ Netvarumas • Atjauta • Meilė • Gerumo teigimas • Dvasinio pasaulio turtingumas • Asmens vienišumas • Liūdesio tema 	<p>Dvaro gyvenimas regimas Irutės (8 metų mergaitės) ir jos motinos akimis: jos apmąsto dvaro buitį, namiškių pokalbius, santykius su kaimiečiais, giminaičių vizitus. Motina Marija suidilintos aplinkos atstovė: jausminga, religinga, muzikali, jaučianti gamtos grožį, dorai auklėjanti vaikus. Ji užrašuose rašo apie pareigas, meilę, atminimą, gailestį, gamtą, tėvynę. Rodoma iš dvaro sklindanti knygos ir rašto šviesa, atskleidžiamas dvasinio pasaulio turtingumas; teigiama laimingos šeimos idėja, kur tėvų ir vaikų santykius sieja meilė ir prisirišimas, aukštinamas motinos vaidmuo dorovingai auklėjant vaikus.</p> <p>„<i>Rodos man vis, kad tikras pašaukimas buvo tas, kurį kitąsyk norėjau pasirinkti - gailestingosios sesers.</i>“</p> <p>„<i>Tuomet imu plunksną ir rašau tuos lapelius. Tai pasikalbėjimas su savimi.</i>“</p> <p>„<i>Myliu dainas, pilnas poezijos, ašarų, ilgesio.</i>“</p> <p>„<i><...>mano vaikai<...>visos tos mano brangiausios galvelės, visos tos mamos sielos sielelės.</i>“</p>	

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

						„Kokia stebuklinga yra sapnų šalis! Paslaptingas, nežvelgiamas pasaulis.“	
14.	Vincas Mykolaitis-Putinas (1893 – 1967)	<i>Simbolizmas (lyrika). Modernizmas (proza).</i> XX a. pradžios Lietuvos poetas ir prozininkas. Gimė Kauno r. religingų valstiečių šeimoje. Baigė Seinų kunigų seminariją, studijavo Sankt Peterburgo dvasinėje akademijoje. Šveicarijoje studijavo filosofiją, meno istoriją, Miuncheno – literatūrą. Dėstytojavo Kaune, vėliau Vilniuje. 1935 m. oficialiai atsisakė kunigystės, nes negalėjo suderinti kunigo pareigų su kūryba.	Romanas (Intelektualinis psichologinis) „Altorių šešėly“ Eilėraštis „Tarp dviejų aušrų“	Liudas Vasaris Auksė Bajorienė Rainakienė Liucė Variokas Petryla Varnėnas Stripaitis	<ul style="list-style-type: none"> • Individo egzistencijos prasmės klausimas; • Pasirinkimo klausimas; • Pareiga; • Meilės tema; • Individo vadavimasis iš dogmų; • Poeto laisvės tema; • Konfliktas su visuomene; • Kūrybinės savirealizacijos tema; • Savęs pažinimo problema 	Liudas Vasaris – jaunuolis, skatinamas tėvų ir aukštų idealų dirbant tėvynės labui, įstoja į kunigų seminariją. Liudas Vasaris nuolat save analizuoja, mąsto, ar pasirinkęs teisingą gyvenimo kelią. Jo draugai jam sukelia abejonių, o jaunatviškas maksimalizmas ir meniška siela netelpa tarp kunigų seminarijos sienų. Liudas Vasaris pajunta, kad jo vidinis gyvenimas nesutampa su išoriniu, tyliai maištauja. Jaunuolis nuo mažens jaučia stiprų ryšį su gamta, atsiskleidžia jo poetinis talentas. Vis dėlto, jis pabaigia kunigų seminariją, tačiau kunigo darbas jam nepatinka. Jam sunku suderinti kunigo ir poeto kelius. Didelę įtaką Liudo Vasario gyvenime padaro 3 jo moteris (Liucė, Auksė, Rainakienė), kurios įvairiapusiškai padeda atsiskleisti jo asmenybei. Nors ir po daugelio metų svarstymų ir abejonių, Liudas Vasaris išsprendžia vidinį konfliktą ir pasirenka poeto kelią. Išreiškiamas žmogaus, atsidūrusio kosmoso begalybės akivaizdoje, patirtis, veržimasis iš pilkos kasdienybės į paslaptinę romantišią svajonių pasaulį, neramios širdies skundas aiškiai nusako būseną („be galo liūdna“). Tokią būseną lemia nuskambėjęs pasaulio nepažinumo	

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

			Eilėraštis „Margi sakalai“	Lyrinis subjektas neįvardintas.		<p>motyvas: „<i>Tarp dviejų aušrų pasaulis kaip pasaka</i>“, o „<i>tavo paties būtis</i>“ bejėgė.</p> <p>Sakalams suteikiama žmogaus dvasinių savybių: jie paniekina žemės sapnus, kelia žemei sąlygas, siekia saulės. Tos savybės maištingos ir dramatiškos. Sakalai įprasmina konfliktą tarp žmogaus dvasios žemumų (žemės) ir aukštumų (dangaus). Margi skalai tampa konflikto tarp žemės ir dangaus simboliu. Tai ir žmogaus dvasios konfliktas – tarp žemiškųjų vilionių ir aukštųjų idealų.</p> <p>„<i>Paniekinę žemės vylingus sapnus Padangėje ištiesė savo sparnus.</i>“</p>	
15.	Jurgis Savickis (1890 – 1952)	<p><i>Modernizmas (ekspresionizmas).</i></p> <p>Lietuvių diplomatas ir modernistinės krypties rašytojas.</p> <p>Gimė netoli Ariogalos, tėvai nebuvo kilmingi. Studijavo Maskvoje, Krokuvoje, Peterburge. Dirbo Lietuvos atstovu Skandinavijos šalyse, nuo 1940 m. gyveno Pietų Prancūzijoje. Buvo visapusiškai išsilavinęs, mokėjo daug kalbų, domėjosi Europos kultūra.</p>	<p>Novelė „Ad astra“</p> <p>Novelė „Vagis“</p>	<p>Dalba</p> <p>Vaikas</p> <p>Vagis</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Meilės tema • Jauno žmogaus brendimas • Žmogaus vienišumas • Žmogaus būtis • Žmogiški ryšiai • Žmogaus kančia • Kultūros, meno tema • Miesto ir kaimo santykis • Vertybių kaita 	<p>Ironiškai, pašiepiant tradicinio kaimo buities vaizdus, plėtojama nenuauja lietuvių literatūroje žmogaus ir šuns tema. Pagrindinis veikėjas ūkininkas Dalba, reformatoriškų nuotaikų apimtas, nenustygstantis („<i>Energijos buvo daug, jis nežinojo, kur ją dėti</i>“). Taigi Dalba pasiryžta atsikratyti seno šuns. Regimas žiaurus, gėdos, orumo ir sąžinės netekęs nuniokoto kaimo atstovas. Nors šuo išgelbėja šeiminkui gyvybę, tačiau pastarasis neatsisako savo idėjos.</p> <p>Atskleidžiama žmogaus brendimo, žmogiškųjų vertybių išbandymo, būties nevienareikšmiškumo problema.</p>	F. Kafka „Metamorfozės“

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

			Novelė „Kova“	Vaikas Motina	<p>Vaikas išlaisvina vagį, kuris jam asocijuojasi su kankiniu Kristumi. Vaikas jaučiasi pasielgęs kilniai, paskui tampa abejingas. Teigiama, kad moralė tikrovėje – tik veidmainystė. Žmonės svetimi vienas kitam, žiaurūs ir egoistiški, už gera dažnai atsimoka blogu.</p> <p>Vaizduojamas išmintingas nelaimingas vaikas, trokštantis, kad jo šeima būtų normali, kad jo tėvas būtų toks pat „kaip ir kiti“, o ne „paprastas girtuoklėlis“, kad „mamanka“ nebūtų tokia graži. Aprašoma vaiko kova už motiną ir už savo gyvenimą. Parodomas vaiko ateities perspektyvos – blogio pergalė.</p>
			Novelė „Fleita“	Žiogas	<p>Vaizduojamas negailestingas pasaulis, o žmogus jame – tarsi marionetė. Tragiška bejėgio fleitininko Žiogo mirtis atskleidžia žmonių susvetimėjimą, godumą, abejingumą, nesaugumą.</p>
			Novelė „Mėnesiena“		<p>Novelė apie sėkmingai karjeros laiptais lipantį vyrą. Autorius kelia naudos ieškojimo, apsimetinėjimo problemas, atskleidžia miesto gyvenimo rutiną, moters ir vyro santykių netvarumą.</p>
			Novelė „Jono Graužo nuotyčiai“	Jonas Grauža	<p>Veikėjas yra tuščiagarbis, veidmainis. Jis mėgsta pasišaipyti iš kitų, bet pats</p>

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

						elgiasi neatsakingai – leidžiasi į lengvabūdišką meilės istoriją	
16	Jonas Aistis (1904 – 1973)	<p><i>Neoromantizmas.</i> Vienas žymiausių lietuvių poetų neoromantikų, lyrinio, eleginio eilėraščio kūrėjas. Gimė netoli Rumšiškių, augo kalvio šeimoje. Tikroji pavardė – Aleksandravičius. Baigė Kauno „Aušros“ gimnaziją, bendradarbiavo su Antanu Miškiniu, Kaziu Binkiu. Iki 1940 m. pasirašinėjo Kossu – Aleksandravičiumi ir Kuosa Aleksandriškiu. VDU studijavo lituanistiką, Grenoblio universitete (Prancūzijoje) – prancūzų kalbą ir literatūrą, apgynė disertaciją. Vėliau dirbo Paryžiaus nacionalinėje bibliotekoje, 1946 m. persikėlė gyventi į JAV.</p>	<p>Eil. „Peizažas“</p> <p>Eil. „Džiazas“</p> <p>Eil. „Be tėvynės brangios“</p>	<p>Lyriniam „aš“ būdinga liūdnumo, tuo pačiu ir savita laimės nuotaika.</p> <p>Lyrinis subjektas įvardintas.</p> <p>Lyrinis subjektas įvardintas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Meilė Tėvynei • Vaikystės prisiminimai • Gamtos grožis, ilgesys • Asmuo ir gamta • Žmogaus išpažintis • Kūrybos ir gyvenimo sankirta • Skausmas • Kančia • Tautos likimas 	<p>Išsakomas glaudus Tėvynės ir žmogaus ryšys, meilė gimtajai šaliai, kurią įkvepia gamtos grožis, prisiminimai. <i>„Laukas, kelias, pieva, kryžius, Šilo juosta mėlyna, Debesėlių tankus išas Ir graudi graudi daina.“</i> <...> <i>„Tik sukrykš lyg gervė svirtis, Sušlamės daina klevuos... Gera čia gyvent ir mirti! Gera vargt čia, Lietuvoj!..“</i></p> <p>Juntamos katastrofinės XX a. vidurio nuotaikos, gilios 1940 m. įžvalgos ir jos meninis apibendrinimas: patriotiniai pažadai liko netesėti. Tėvynės likimo atspindžiai. <i>„Aš gyvenu agonija, geltonu rudeniu Drauge su merdinčia, su mirštančia Europa“</i></p> <p>Emigracijoje sukurta poezija skiriasi nuo prieškarinės – joje vyrauja tėvynės meilės, ilgesio motyvai, kaltės dėl paliktos ir negintos tėvynės jausmas. <i>„Be tėvynės brangios, be draugų ir be nieko Alpsta mano širdis neįėjog nuolatos, Nykdama savyje nė žymės nepalieka, O tyla šiurpulinga nepaliauja kvatot.“</i></p>	S. Nėris eilėraščiai

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

			Eil. „Atėjo vakaras“			<p>Distancija kuriama pasitelkiant spektaklio logiką, polinkį į vaizdo teatrališkumą rodo pasikartojantis kaukės ir tikro veido motyvas.</p> <p><i>„Atėjo vakaras, suraukęs antakius. Kaip žmogžudys, krauju rankas sutepęs...“</i></p> <p><...></p> <p><i>„Tai vakaras netikras – mano sukurtinis“</i></p>	
			Eil. „Rugpjūčio naktis“			<p>Poetas atveria naivų, skaidrų ir trapų jausmą, jam svarbu perteikti įspūdį, sukrėtimą – gražu, gaudu, liūdna.</p> <p><i>„Švelni rugpjūčio vėsoma, O širdis net ritmą lėtina...“</i></p>	
17.	Henrikas Radauskas (1910 – 1970)	<p><i>Modernizmas.</i></p> <p>Lietuvių poetas, vertėjas, estetas.</p> <p>Gimė Krokuvoje. Studijavo Vytauto Didžiojo universitete, buvo įvairių kultūros įstaigų tarnautojas. 1944 m. pasitraukė į Vakarus, ilgą laiką dirbo fizinį darbą, o paskutinį gyvenimo dešimtmetį – Kongreso bibliotekoje Vašingtone. Radauską galima apibūdinti kaip knygų</p>	Eil. „Pasaka“	Lyrinis subjektas įvairdintas.	<ul style="list-style-type: none"> • Gamtos grožis (kaip įkvėpimas kūrybai) • Kūryba, kūrėjas (jo misija) • Priešprieša neoromantizmui • Meilė • Atsiribojimas nuo realybės • Pasakiškosios tikrovės kūrimas • Mirtis 	<p>Regimas tikrovės, atsidūrusios karo šešėlyje, ir pasakos susidūrimas. Atmetama tikrovė, tėvynės gamta, asmeniniai išgyvenimai, lyrinis subjektas remiasi menu, mitu, poetinio žodžio galimybėmis tarsi iš nieko sukuria savitą pasaulį.</p> <p><i>„Klausau, ką Pasaka man gieda kaip lakštingala, Pasauliu netikiu, o Pasaka tikiu.“</i></p>	

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

		<p>ir kultūros žmogų, „menų alkoholiką“.</p>	<p>Eil. „Dainos gimimas“</p>	<p>Lyrinis subjektas įvairdintas.</p>		<p>Atskleidžiamas poeto požiūris į kūrybą, apolitiškumas. Pateikiama kitokia kūrybos samprata, įprasminama Radausko koncepcija „menas menui“, kūrybos estetinė vertė. „Aš nestatu namų, aš nevedu tautos, Aš sėdžiu po šakom akacijos baltos“</p>	
			<p>Eil. „Fontanas“</p>	<p>Nėra lyrinio subjekto.</p>		<p>Mirties ir gyvybės priešprieša. Gyvenimo tėkmė, kontrastai. „Stambiais geltonais lapais liepos verkia. Dvi varnos kranksi nežinia kodėl. O liūtui liejasi vanduo pro gerklę, Ir aukso klevas dreba kaip žvaigždė.“</p>	
			<p>Eil. „Stėlė danguje“</p>	<p>Lyrinis subjektas įvardintas.</p>		<p>Išreiškiamas žmogaus būties apmąstymas, jo santykis su būtimi, vyrauja vaikiškas pasigėrėjimas, nostalgija. Kalbama apie naujųjų laikų žmogaus pasitikėjimą savimi, drąsius užmojus. Pateikiama savijauta žmogaus, praradusio senųjų vertybių atramą. „Aš - kaip strėlė, kurią paleido vaikas baltą obelį žaliajam pajūry,“</p> <p>„Aš - kaip strėlė, kurią stiprus ir jaunas Medžiotojas į praskrendantį arą Paleido, bet į paukštį nepataikė Ir sužeidė didžiulę seną saulę“</p> <p>„Prašyt pagalbos, bet, neradus Dievo,</p>	

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

			Eil. „Balti malūnai“	Nėra lyrinio „aš“		<p><i>Strėlė klajoja tarp šaltų žvaigždynų, Nedriisdama sugrįžt. “</i></p> <p>Gamtos ir daiktų pasaulis. Daiktai netenkina įprastų savybių ir įgauna nebūdingų bruožų. <i>„Balti malūnai mala laiką, Ir laikas byra ant kalnų“</i></p>	
18.	Salomėja Nėris (1904 – 1945)	<p><i>Neoromantizmas.</i> Lietuvių poetė lyrikė. Gimė Vilkaviškio r. pasiturinčių ūkininkų šeimoje. Studijavo Kauno universitete lietuvių ir vokiečių filologiją. Kelerius metus mokytojavo Lazdijų gimnazijoje, šį laikotarpį vadino tremtimi. Bendradarbiavo su „trečiafrontininkais“, parašė kelias prosovietines poetas, pasitraukė gyventi į Rusiją.</p>	<p>Eilėraščių rinkinys „Prie didelio kelio“</p> <p>Eil. „Už gyvybę tu brangesnė“</p> <p>Eil. „Maironiui“</p>	<p>Lyrinis subjektas įvardintas, labai lyriškas, jausmingas, stipriai išgyvenantis.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tėvynės ilgesys • Meilė tėvynei • Įsipareigojimas tėvynei • Klaidų apmąstymas • Asmeninis pasaulis • Žmogaus ir gamtos ryšys • Moters likimas • Meilė 	<p>Išsakoma meilė Lietuvai, prarastai Tėvynei. <i>„Už gyvybę tu brangesnė, Širdyje kur plaka. Tas tegali pasigesti, Kas tavęs neteko“</i></p> <p>Lyrinis subjektas jaučia stiprius sąžinės priekaištus dėl padarytų klaidų. Atgailaujama, bausmė, kančia turi suteikti apsisvalymą. <i>„Sako, mirdamas mane tu keikei, O numiręs surūstėjai dar labiau. Ligi šiol aš negaliu vis atsipeikėt:“</i></p> <p><i>„Tik akmuo, paduotas duonos vietoj, Bus man atpildas skurdus“</i></p>	

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

			<p>Eil. „Dideliame name“</p> <p>Eil. „Prie didelio kelio“</p> <p>Eil. „Dainuok, širdie, gyvenimą“</p>	<p>Kalbama „mes“ vardu, lyrinis subjektas numanomas.</p>	<p>Lyrinis „aš“ jaučiasi svetimas. Suvokia savo kaltę, bet nori ją atitaisyti, grįžti į savo tikruosius namus. Paralelė tarp žmogaus ir gamtos. <i>„Tu sausa žydėki, be lapelių! O kaip man žydėt užmirštuolėlei? O kaip man sugrįžt tokį kelią?“</i></p> <p>Jaučiamas stiprus liūdesys, išgyvenimai, nostalgija, nusivylimas esama situacija, žmogaus bejėgiškumas istorinių situacijų verpete. <i>„Ir gluosniais mes virtom prie didelio kelio, Beržais svyrūnėliais prie stepės plačios. Ir svyra mums šakos, ir krinta lapeliai, Ir veria mus speigas lig šerdies pačos.“</i></p> <p>Vaizduojamas dramatiškas žmogaus ryšys su gimtąja žeme, juntami žmogaus trapumo, prisiminimo motyvai. <i>„Dainuok, širdie, gyvenimą, Padangę saulėtą ir gryną“</i></p>		
19.	<p>Vytautas Mačernis (1921 – 1944)</p>	<p><i>Egzistencialistinė, filosofinė pasaulėjauta, modernizmas, katastrofų literatūra.</i></p> <p>Intelektualiosios poezijos kūrėjas.</p> <p>Gimė Plungės r. Nuo vaikystės išsiskyrė kaip minties ir proto žmogus.</p> <p>Vytauto Didžiojo ir Vilniaus</p>	<p>Pavasario sonetai iš ciklo „Metai“</p> <p>3 sonetas</p>	<p>Lyrinis subjektas aiškiai įvardintas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žmogaus gyvenimo prasmės paieška • Žmogaus, žmonijos misija Žemėje 	<p>Atgimsta dvasia, juntama žmogaus vienkartinio gyvenimo didybė. Žmogaus pažinimas ateina per patirtį. <i>„Praeinančiam pasaulyje praeisiu, Kasdien suduždamas, bet išdidus“</i></p>	

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

			„Vizijos“			Pagrindinė tema – lyrinio subjekto santykis su namais, su juose gyvenusiomis kartomis. Regėjimuose išryškėja, kad jaunas žmogus negali suprasti savo gyvenimo prasmės, kol nesuvokia ryšio su gimtinės žeme, protėviais. Tada supranta savo užduotį – įamžinti namus kūryboje – ir savo kūrybingo gyvenimo svarbą.	
20.	Bronius Krivickas (1919 – 1952)	Poetas, pokario Lietuvos partizanas. Gimė Pasvalio r. Vytauto Didžiojo ir Vilniaus universitetuose studijavo lietuvių literatūrą. Tuo metu rašė kritikos straipsnius, noveles, dramas. Domėjosi teatru, redagavo žurnalą „Ateitis“. Partizanaudamas vertė Gėtės poeziją, pats rašė eilėraščius.	Eil. „Dovydas prieš Galijotą“ Eil. „Rudens melodija“		<ul style="list-style-type: none"> • Egzistencija • Gyvenimo tikslas • Laisvė • Mirties riba • Veikiantis ir kenčiantis žmogus • Garbė • Tėvynė • Pasiryžimas kovoti • Partizanų gyvenimas • Likimas 	Juntama katastrofą patiriančio asmens širdgėla, girdimas sąmoningo piliečio balsas – kalbančiajam gėda, kad „ <i>visoje tautoje jau nėra kas gina / Vardą vieno iš visų dievų</i> “ Sunkaus laiko žmogaus likimas apmąstomas gretinant gamtą ir kultūrą. Į rudenį žvelgiantis žmogus linkęs į egzistencinius apmąstymus: „ <i>Jau laikas paskutinis!</i> “ ir sąmoningai suvokia savo likimą: „ <i>Turėsi nešti tu tą skaudžią taurę</i> “	
21.	Balys Sruoga (1896 – 1947)	<i>Modernizmas.</i> Lietuvos poetas, prozininkas, dramaturgas, teatrologas, literatūros ir tautosakos tyrinėtojas. Gimė Biržų r. Literatūrą studijavo Sankt Peterburgo, Maskvos universitetuose, domėjosi moderniąja literatūra. Studijavo Miuncheno universitete, Kauno, Vilniaus	Romanas (memuarinis) „Dievų miškas“	Vacekas Hopė Chimnicas Arno Lėmanas Fricas Zelionkė Vacekas Kozlovskis		Šios knygos pasakotojas yra ir kūrinio veikėjas, lagerio kalinys, kaip ir kiti patiriantis pažeminimų, paniekimų. Pasakodamas jis stengiasi padėties nevertinti dramatiškai, kad skausmas nebūtų toks atviras. Tragiški dalykai vaizduojami komiškai, su ironija. Knygoje parodomi du pasauliai – konclagerio realybė ir jos ironiškas atvaizdas. Vienas funkcionuoja, kad griautų ir žudytų, kitas – kad kurtų ir apsaugotų. Tai yra kultūros ir	E. M. Remarkas „Vakarų fronte nieko naujo“

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

		universitetuose dėstė rusų, vokiečių literatūrą, teatro istoriją. Rašė istorines poetas dramų, pasižymėjo kaip kandas kritikas. 1943 – 1945 m. buvo kalinamas Štuthofio koncentracijos stovykloje.				nekultūros, žmonių ir nežmonių, humanistinių vertybių ir žvėriškų instinktų sankirta. Lagerio kaliniai – beginklės ir nuolankios aukos – iš paskutiniųjų stengiasi išlikti žmonėmis. Į smurtą jie gali atsakyti vieninteliu savisaugos būdu – susikurti tam tikrą psichologinį gaubtą iš kultūros vertybių, dorovės, atjautos. Tik šitaip asmenybė gali atsispirti katastrofų košmarams.	
22.	Antanas Škėma (1911 – 1961)	<i>Modernizmas.</i> lietuvių išeivijos rašytojas, prozininkas, dramaturgas, literatūros kritikas, aktorius, režisierius, modernizmo atstovas, didžiausias novatorius lietuvių literatūroje. Gimė Lenkijoje, vėliau gyveno Rusijoje, Ukrainoje. Studijavo Lietuvoje mediciną ir teisę, bet studijų nebaigė. Buvo Kauno, vėliau Vilniaus dramos teatrų aktorius, režisierius. 1944 m. pasitraukė į Vokietiją, vėliau į JAV. Dirbo įvairius fizinius darbus, vaidino ir režisavo išeivijos teatro trupėse, dalyvavo literatūriniuose sambūriuose. 1961 m. žuvo autoavarijoje.	Romanas (filosofinis, psichologinis, intelektualinis) „Balta drobulė“	Antanas Garšva Jonė	<ul style="list-style-type: none"> • Žmogaus egzistencija • Emigracija (jos poveikis žmogui) • Kūryba • Kančia • Meilė • Susvetimėjimas • Absurdas • Mirties baimė • Asmenybės susiskaldymas • Laisvė • Darbas • Žmogaus likimas katastrofų laikotarpiu • Gyvenimo prasmė 	Apmąstoma skaudžių XX a. įvykių nulemta emigranto patirtis. Romane vaizduojama Antano Garšvos gyvenimo istorija, bet į ją žvelgiama įvairiais požiūriais. Kūrėjo gyvenimo pabaiga tragiška: jis išprotėjęs. Šis veikėjas: <ul style="list-style-type: none"> • Individualybę praradęs keltuvininkas numeris 87 • Kasdienybei besipriešinantį poetą, pasirinkęs modernaus meno kelią • Ligos priepuolius patiriantį, tikėjimo krizę išgyvenantį, pasaulio katastrofų slegiamas nevykęs žemės gyventojas • Vyras, romantiškai žvelgiąs į meilę, bet dėl įvairių aplinkybių jos išsižadęs. 	V. M. Putinas „Altorių šešėly“
23.	Justinas Marcinkevičius (1930 – 2011)	<i>Modernizmas.</i> Lietuvos poetas, dramaturgas, vertėjas, partinis bei visuomenės veikėjas.	Drama „Mažvydas“	Martynas Mažvydas Marija	<ul style="list-style-type: none"> • Meilė tėvynei. Įsipareigojimas tėvynei • Lietuvos istorija 	Pagrindinis veikėjas – pirmosios lietuviškos knygos autorius Martynas Mažvydas. Jis gyvena ir dirba Ragainėje, bet nuolat prisimena Vilnių. Jaunystėje jis pamilo merginą Mariją,	V. M. Putinas „Altorių šešėly“

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

		Gimė Prienų r. Vilniaus universitete studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą. Dirbo žurnalų redakcijose („Genys“), Lietuvos rašytojų sąjungos valdyboje, buvo Lietuvos mokslų akademijos tikrasis narys, Sąjūdžio iniciatyvinės grupės narys,		Kasparas Vilentas Kristupas Benigna	<ul style="list-style-type: none"> • Tėvynės likimas • Gamta • Meilė • Darbas • Kūryba, kūrėjas • Knyga, raštas • Atsakomybė • Pareiga • Asmuo istorijos/politikos verpetuose • Atsiminimai/atmintis • Kalba • Tautinė tapatybė • Gailestis <p>Lyrinis subjektas ryškus, įvardintas.</p>	išvadavusių Mažvydą nuo inkvizicijos teismo. Mažvydas persikelia į kitą Nemuno krantą, tampa pastoriumi, pamiršta Mariją. Dabar jam svarbu knyga, raštas, visuomeniniai reikalai. Po 20 metų atplaukia, kaip paaiškėja, jo sūnus ir praneša, kad motina apkaltinta raganavimu ir nukankinta, sūnus išsižada tėvo. Mažvydas pajunta savo kaltę: kodėl užmiršęs mylėtą moterį, kodėl paaukojęs asmeninę laimę didžiai pareigai. Išryškėja tragedija – pareigos ir asmeninės laimės konfliktas.	
			Eil. „Šiandieną širdį pasivaikščioti išleisiu“			Žmogaus atvirumas pasauliui, jo baimė būti paniekintam, įskaudintam. <i>„Šiandieną širdį pasivaikščioti išleisiu. Aš tai neisiu, aš tai niekur neisiu. Aš prašau: tik nesumindžiotkit širdies“</i>	
			Eil. „Lopšinė gimtinei ir motinai“			Gimtinė, tėvynė ir motina yra neatsiejamos viena nuo kitos. <i>„Vienų namie mylėta, kitų svetur vadinta — mamos skara gėlėta, muziejų pakabinta.“</i>	
24.	Marius Katiliškis	<i>Modernizmas.</i>	Romanas „Miškais ateina ruduo“	Tilius Monika	<ul style="list-style-type: none"> • Prieškario kaimo gyvenimas 	Romano ašis – miškas ir lietuviai. Miško vaizdai įspūdingiausiai rodo metų laiką, plėtoja romano veiksmą,	J. T. Vaižgantas „Dėdės ir dėdienės“

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

	<p>(Albinas Marius Vaitkus) (1914 – 1980)</p>	<p>Vienas žymiausių XX a. vidurio lietuvių prozininkų, išeivijos rašytojas. Gimė Šiaulių r., gyveno Katiliškių kaime, kuris tapo tikraisiais namais. Baigęs Žagrės progimnaziją tarnavo kariuomenėje, dirbo Pasvalio bibliotekoje, pirmuosius apsakymus skelbė „Naujojoje Romuvoje“. Aukštojo mokslo nebaigė, kūryboje rėmėsi unikalia valstietiškos lietuvių kultūros atmintimi, puikiu kalbos jausmu, apsiskaitymu.</p>		<p>Agnė Doveika Petras</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žmonių tarpusavio ryšiai • Gyvenimo prasmės paieškos • Meilė • Karas • Gamtos ir žmogaus paralelė • Darbas • Žmonių tarpusavio ryšiai • Žmonių ir gamtos priklausomybė • Kaimo žmonių gyvenimas prieškariniu • Gimtosios žemės, Tėvynės ilgesys 	<p>atskleidžia veikėjų paveikslus. Skaudus miško naikinimas, tragiški žmonių likimai rodo, kokia sumaištį tenka patirti kuriant naujas gyvenimo formas, kaip brangiai tenka mokėti už išėjimą iš „miško lanko“ į civilizuotą visuomenės kelią. Agnė ir Tilius priklauso miško žmonių poliui, o Monika ir Doveika – civilizacijos poliui. Visus keturis rašytojas patikrina mišku. Tilius yra kryžkelės žmogus, išeivis iš senojo kaimo, iš gamtos, tačiau psichologiškai dar nepasirengęs permainingoms, atviram pasauliui.</p>	<p>R. Granauskas „Gyvenimas po klevu“</p>
25.	<p>Juozas Aputis (1936 – 2010)</p>	<p><i>Modernizmas.</i> Lietuvos prozininkas, vertėjas, redaktorius. Gimė Raseinių rajone. Baigė Vilniaus universitetą, lietuvių kalbos ir literatūros studijas. Dirbo įvairių literatūros laikraščių ir žurnalų redakcijose, buvo Lietuvos rašytojų sąjungos narys. Vėliau gyvenimą didmiestyje iškeitė į vaizdingą kaimą Dzūkijoje. Kūrybai įtakos turėjo gimtieji Balčiai, Viduklė, Dzūkijos grožis. Ne viena novelė sukurta prisiminus vaikystėje,</p>	<p>Iš rinkinio „Keleivio novelės“</p> <p>„Šūvis po Marazyno ąžuolu“</p>	<p>Vinculis Pienininkas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kaimas • Laikas • Žmogaus vienišumas • Gyvenimo prasmė • Išėjimo iš namų praradimo tema • Svetimumas • Sovietinis laikas • Lietuvių tautos likimas • Žmogaus jautrumas (baimė įžeisti) • Kūrybos proceso 	<p>Samprotaujama apie moralines sąmonės permainas kaimo bendruomenėje ir visuomenėje apskritai. Biliūno apsakyme šeimininkas, nušovęs šunį, lyg ir mėgina pasislėpti nuo sąžinės balso. Apučio laikų pokariniame kaime nebenaudingas šuns egzekucija atliekama ramiai, viešai, demonstratyviai. Teigiama, kad gyvenime ima viešpatauti jokių</p>	<p>Romualdas Granauskas „Gyvenimas po klevu“, „Duonos valgytojai“</p> <p>Jonas Biliūnas „Brisiaus galas“</p>

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

		<p>jaunystėje girdėtas gyvenimo istorijas, kalboje ryškūs žemaičių pasakymai.</p>	<p>„Įveikti save“</p>	<p>Mokytojas</p>	<p>Ribinės gyvenimo situacijos</p>	<p>dorovinių skrupulų neturinti brutali jėga, o silpnieji jai pataikauja, slopindami savo jausmus, tarytum bijodami patys tapti aukomis.</p> <p>Prabylama apie amžinašias vertybes – meilę, rūpestį, pagarbą, pasiaukojimą, priverčiama skaitytojus susimąstyti apie save ir artimus žmones, gyvenimo tikslus. Kūrinyje pateikiamos trijų žmonių mintys apie šias vertybes, teigiama, kad kiekvienas ieško būdų įveikti save, nepasiduoti sunkumams, išlikti savimi sunkiu laikotarpiu.</p> <p><i>„Labiausiai gali padėti tikrai tvirtas tavo paties noras. Jei jį turėsi ir užsispyręs jo laikysies, viskas pasiseks“</i>, - pataria tėvas sūnui.</p>	
			<p>„Vakarėjant gražios dobilienos“</p>	<p>Vaikas Tėvas</p>		<p>Aprašomas vaikas, kuris per vieną dieną, veikiamas sunkios užgulusios naštos ir atsakomybės, suauga (<i>„jau niekada taip nebebus“</i>) ir perima tėvų našta.</p>	
			<p>„Vieniša sodyba“</p>			<p>Novelėje „Vieniša sodyba“ keliamas dar vienas jautrumo aspektas – sugebėjimas ištikus baisiai asmeninei nelaimėi nepasiduoti niekingam kitų kaltės ieškojimui, kuriuo kartais – kaip priešinga emocija – bandome amortizuoti slegiantį skausmą ar neviltį, kitaip sakant, palengvinti dalį, perkėlus jos</p>	

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

						gabaliuką ant kito pečių. Novelės pasakotojas norėdamas atsilyginti bendrakaiščiui už atvirumą ir padėti jai išskirti netektį (daugelyje novelių vis kas nors paaiškėja kelyje, gal iš čia ir knygos pavadinimas), sufantazuoja tokį prasmingą atsitikimą. (Albertas Zalatorius „Žmogiškumas kaip pilies akmenys.“)	
26.	Sigitas Geda (1943 – 2008)	<p><i>Modernizmas.</i> Poetas, dramaturgas, scenaristas, literatūros kritikas, vertėjas, eseistas. Gimė Lazdijų rajone. Vilniaus universitete studijavo lituanistiką, dirbo įvairių laikraščių redakcijose. Universalios mitinės atminties poetas. Modernizavo lietuvių poeziją: išplėtė mitologinės vaizduotės galimybes, sukūrė unikalų meninį pasaulį, kuriame susilydė mitas, religija, kultūra, literatūra, gamta, istorija ir žmogaus kasdienybė.</p>	Eil. „Buvau į Lietuvą išėjęs“	Lyrinis subjektas aiškiai įvardintas	<ul style="list-style-type: none"> • Priešistorės ir šiandienos ryšys • Mitinė atmintis • Istorija (per mitologiją) • Poeto, tautos likimas • Kasdieninis ir mitinis pasauliai • Kūrėjo problema • Pasaulio gyvastingumas, nuolatinis atsinaujinimas 	<p>Kupina pašėlusio, džiaugsmingo gyvybės plazdėjimo, valiūkiškos laisvės.</p> <p><i>„Buvau į Lietuvą išėjęs Ten paukščiai, moterys ir vėjas“</i></p> <p>Žemė, žmogus, vista nėra vienas nuo kito atskirti, viskas tarsi sumaišyta. Pavasario ritmas, atgimimo stichija valdo eilėrašį. Visa taip intensyvu, kad suabejojama tikrove.</p> <p><i>„Ar aš buvau, ar nebuvau Ar molio sapną sapnavau?“</i></p> <p>Suvokti poemą padeda poeto mintys: <i>„Strazdas man ne tik istorinė ar poetinė asmenybė. Tai <...> pagonybės reliktas.</i></p> <p>Pirma poemos dalis – „Suartėjimas“</p> <p><i>„Kai Žmogus į Paukštį grįžo Paukštis gi – į Žmogų ėjo.“</i></p>	Marcelijus Martinaitis poezija

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

					<p>Antros dalies „Žemės arimas“ pagrindas yra metafora</p> <p><i>„Iškėtojęs sparnus, Strazdas Lietuvą aria“</i></p> <p>Dalyje „Karčema“ vaizduojama paukščio ir žmogaus, arba gamtos ir kultūros, dvikova.</p> <p>Dalyje „Moteris“ regima moteris – gyvybės prado nešėja.</p> <p>„Raudos“ šungalviai simbolizuoja tamsą, prievartą, griovimą.</p> <p>Koks yra Lietuvos likimas klausiami dalyje „Erdvių atsidarymas“, o dalyje „Tardymas“ atsakoma, kad Lietuva – Didžiosios Būties dalyvė.</p> <p>„Pabudimas“ – teisybės ir laisvės ieškojimas.</p> <p>„Epilogas“ yra poetinis apibendrinimas – grįžimas prie pirminio klausimo („<i>Buvo paukštis – nebuvo...“</i>). Viena aišku: buvo Paukščio – Žmogaus Giesmė.</p> <p>Tai poeto bandymas susikalbėti, pirmiausia, žinoma, su kitais – gyvais ir mirusiais žmonėmis, civilizacijomis ir kultūromis.</p> <p>Nuolatinis akcento – „<i>žmogus iš Lietuvos</i>“ – pakartojimas rodo žmogaus vietą tautoje. Pasaulio medis tas pats, kas ir pasaulio ašis, - tai simbolis, reiškiantis, kad visata, kosmosas, žemė yra susiję, kad dangų, žemę ir požemius jungia viena linija.</p>	
			Eil. „Giesmė apie pasaulio medį“			

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

			Eil. „Himnas laukų krosnelei“			<p>Baltų mitologijoje medžiui tenka svarbiausias pasaulio ašies vaidmuo.</p> <p>Tradicinę lietuvišką patirtį padeda atverti įvairūs kontekstai</p> <p><i>„per Europą visą, staugdamos tūtuoja rausvos jo [vokiečio] mašinos: žmonės, kelio, kelio kas iš tavo lauko ir laukų kvietkelio?!“</i></p> <p>Lyriniam subjektui telieka atsidusti:</p> <p><i>„vienas Niekas plasta, žmogų pasivožęs, kas iš tavo skausmo, kas iš tavo grožio, kas iš tavo vieno liūdno pamišimo? – kai ateis Velykos, kalsis iš kiaušinio kitas poetėla, verks tave apvogęs, kad neturi nieko – Dievo, nei pastogės,“</i></p>	
27.	Marcelijus Martinaitis (1936 – 2013)	<i>Modernizmas.</i> Poetas, eseistas, vertėjas, visuomenės veikėjas. Gimė Paserbentyje (tai tarsi asmeninis mitologizuotas vietovardis, šmėstelėjęs ne viename poeto eilėraštyje ir nurodantis vaikystės, jaunystės laiką), Raseinių rajone. Vilniaus universitete baigė lituanistiką, dirbo laikraščių ir žurnalų	Eil. „Daina, kad neišnyktų A. Baranausko lakštingalos“		<ul style="list-style-type: none"> • Vaikystė / tėviškė • Valstietiška / žemdirbių kultūra • Tautosaka • Mitologinis mąstymas • Senosios, archajiškos pasaulėjautos susidūrimas su 	<p>Su valstietiška pasaulėjauta poeto santykis dviprasmiškas: jai reiškiamas akivaizdi simpatija ir drauge suvokiama, kaip nesugrąžinamai ji nykstanti.</p> <p><i>„Neišnyk, lakštingala, poetų vienu nepalik tu“</i></p> <p>Kukutis yra keistuolis, kuriam nutinka sveiku protu nesuvokiamų dalykų. Jis</p>	

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

		<p>redakcijose. Aktyviai dalyvavo Sąjūdžio veikloje. 1998 m. apdovanotas Lietuvos nacionaline kultūros ir meno premija.</p> <p>Kūrybai būdinga valstietiška pasaulėjauta, saviti tautosakos motyvai, tautosakos žanrų stilizacija, bandymai atkurti mitologinį mąstymą.</p>	<p>Baladžių poema „Kukučio baladės“</p> <p>Eil. „Ašara, - dar tau anksti...“</p>	<p>Kukutis</p>	<p>moderniu pasauliu ir žlugimas</p>	<p>savaip suvokia įvairiausias situacijas ir, anot autoriaus, „ <i>bet kurioj situacijoj, pačioj pavojingiausioj, jis gali tiesiog pajuokauti</i>“ Kukutis minimas žemaičių tautosakoje, ir pats žemaitis kartais pavadinamas kukučiu. Veikėją galima vadinti kvaileliu išminčiumi, užsidedančiu vis kitokią kaukę. Kukučio kalba – vienas ryškiausių ezopinės kalbos variantų. „<i>Didžiausias mano gyvenimo nuotykis buvo „Kukučio baladės“, - teigia poetas. – Tas absurdiško veikėjo, kurio veiksmų buvo beveik neįmanoma cenzūruoti, dalyvavimas įvairiose to meto situacijose. Tai buvo tiek sovietinės sistemos komentaras, tiek savotiško mitinio personažo, kilusio iš folkloro, veikimas, atpažįstamas ne vien lietuvių tradicinėje kultūroje.</i>“ Kukutis tapo mitinės, archajinės sąmonės simboliu. Per jį prabyla išmintis, gerumas, nuoširdumas ir gailestis</p> <p>Eilėraščio prasmė – gailestis, žmoniškumas, viltis. Eilėraščio vyksmas pagrįstas kreipimusi į ašarą – raginančiu, prašančiu, liepiančiu, perspėjančiu.</p> <p>„<i>Susimilk ant mūsų – ant luošų, ant laimingų...</i>“</p>	
--	--	---	--	----------------	--------------------------------------	--	--

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

			Eil. „Kai sirpsta vyšnios Suvalkijoje“			Martinaičio eilėraščiai dažnai išreiškia dvasinę būseną žmogaus, esančio „ <i>toli nuo rugių</i> “, tostančio nuo gimtinės, kurios jau nebėra, nuo prigimtos kultūros. Todėl ypač svarbūs namai, prisiminimai, kurie susieja, paaškina gyvenimo prasmes, tampa suaugusio eilėraščio žmogaus patirties atsvara, skatina neprarasti vilties per istorinį sukrėtimą, išlikti oriam beprasmių smulkmenų pasaulyje. Brandaus, „ <i>sunokusio</i> “ pasaulio „ <i>kad pravirkt gali</i> “ ir nuolat prie jo besilenkiančio dalgio, kuris „ <i>pjauna širdį tarsi dobilę</i> “, vaizdinys atskleistas eilėraštyje „Kai sirpsta vyšnios Suvalkijoje“	
28.	Česlovas Milošas (1911 – 2004)	<i>Modernizmas.</i> Lenkų poetas, prozininkas, eseistas, gyvenęs Lietuvoje. Gimė Kėdainių r., senelių dvare. Studijavo Vilniaus universitete. 1937 m. Milošas persikėlė į Varšuvą. Po Antrojo pasaulinio karo dirbo Lenkijos diplomatinėse atstovybėse JAV ir Prancūzijoje. 1951 m. apsigyveno Prancūzijoje. Nuo 1961 m. Kalifornijos universiteto slavų kalbų ir literatūros katedros profesorius. 1980 m. jam skirta Nobelio literatūros premija. Suteiktas Pasaulio tautų teisuolio vardas.	Eil. „Mano tėvynėje“ Eil. „Campo de Fiori“	Lyrinis subjektas įvardintas.	<ul style="list-style-type: none"> • Tėvynė ir tapatybė • Abejingumas • Dvasinio ir intelektualinio santykio su pasauliu ieškojimas • Skausminga istorinė atmintis • Proto laisvė • Moralės apmąstymai • Žmogaus santykis su istorine tiesa • Artimo meilė • Tikėjimas ir viltis • Vertybių nykimas. Senosios 	Tėvynės gamtos grožis. Žmogaus ir tėvynės ryšys yra labai stiprus, žmogus be tėvynės negali būti. „ <i>Ežeras girioj be galo platus tyvuliuoja, Viską regiu stebuklingai, sakytum, sapnuoju, Debesys grėsliai nuostabūs sklaidosi dryžiais</i> “ „ <i>Gyvenimo paveikslą. Ten ir mano baimė. Jau supratau, Jog ten ji bus, pakol mirtis ateis ir tars: jau viską tu įvykdei.</i> “ Abejingumas, istorinė atmintis. Nėra dabarties be praeities, skirtingos epochos. „ <i>Ir tu, kur žūva vienvėjis, Pasaulis jau nebemato,</i> “	A. Mickevičius sonetai

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

				<p>kultūros naikinimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kūrėjo misija pasaulyje • Vilniaus ilgesys • Žmogaus laisvė • Ilgesio tema • Tėvynės tema 	<p><i>Pati jų kalba ataidi Iš negyvos planetos. Kol viskas virs į legendą. Ir tąsyk, po daugel metų, Naujajam Campo di Fiori Maištą įžiebs poetas.“</i></p> <p>Modernėjant pasauliui paminami papročiai, garbė, dorovės principai, žmogui sunku pripažinti padarius nuodėmę, klaidą.</p> <p><i>„Abejingas garbei ir gėdai, didybei ir šlovei, Nes visa tai buvo ir spėjo pavirsti Paminklais, kurie nežinia ką vaizduoja“</i></p> <p><i>„O iš savo sunkiųjų nuodėmių vieną menu geriausiai: Kartą eidamas miško taku prie upokšnio Mečiau didelį akmenį į susivijusį žolėje vandens žaltį.“</i></p>
		Eil. „Rue Descartes“			<p>Modernėjant pasauliui paminami papročiai, garbė, dorovės principai, žmogui sunku pripažinti padarius nuodėmę, klaidą.</p> <p><i>„Abejingas garbei ir gėdai, didybei ir šlovei, Nes visa tai buvo ir spėjo pavirsti Paminklais, kurie nežinia ką vaizduoja“</i></p> <p><i>„O iš savo sunkiųjų nuodėmių vieną menu geriausiai: Kartą eidamas miško taku prie upokšnio Mečiau didelį akmenį į susivijusį žolėje vandens žaltį.“</i></p>
		Eil. „Sodyba“			<p>Gamtos vaizdai, praeities ir dabarties kontrastas, ilgimasi praeities, ji idealizuojama.</p> <p><i>„Nėra namų, tik parkas, nors senieji medžiai iškirsti ir tankumynas gožia kadainykščio tako žymę. Nugriautas svirnas, baltas, su spynom,“</i></p>
		Eil. „Lanka“			<p>Lyrinis subjektas grįžęs į gimtinę patiria ypatingą grožio akimirką,</p>

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

						<p>prisiminimai iš praitimi suteikia gyvenimui laimės. <i>„Pro primerktus vokus siurbiau tą šviesumą, Ir kvapas mane apsėmė, bet koks žinojimas liovės. Staiga pajutau: išnykstu ir raudu iš laimės.“</i></p>	
29.	<p>Judita Vaičiūnaitė (1937 – 2001)</p>	<p><i>Modernizmas.</i> XX a. antrosios pusės lietuvių miesto poetė modernistė ir vertėja. Gimė Kaune, augo tarp intelektualių, kūrybingų žmonių. Vilniaus universitete studijavo lituanistiką. Gyveno Vilniuje, dirbo įvairių žurnalų redakcijose, vertė, rašė vaikams. Apie save poetė rašė, kad jos biografijos reikia ieškoti eilėraščiuose.</p>	<p>Eil. „Barbora Radvilaitė“</p> <p>Eil. „Trys gulgės“</p>	<p>Lyrinis subjektas įvardintas</p> <p>Lyrinio „aš“ nėra</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Miesto kultūra • Meilė • Kūryba • Kasdieninis gyvenimas • Vilniaus vaizdiniai • Būties šventumo jausmas • Laiko tėkmė • Miestas / architektūra • Kitokia gamta • Istorija 	<p>Eilėraštyje kuriamas ne tik renesansinis Barbaros įvaizdis, bet ir renesansinis miesto vaizdas. Vilnius prigesintas, drėgnas, spindi bokštai, bet svarbiausias yra išganingas lietus, nes jis prikelia, atgaivina, suteikia galimybę gyventi amžinai (<i>„Ne karūnavimui išvežė, bet ištrėmė / vėl parvežė. / Ir prisikėliau, žemės prisilietus“</i>). Už karūnos spindesio – trapi, emociinga, graži, savo kraštą mylinti moteris.</p> <p>Eilėraštyje paukščiai tampa reikšmingu vaizdiniu. Lietuvių pasaulėjautoje paukščiai simbolizuoja kosmoso dinamiškumą, gyvybės nenutrūkstamumą, o gulgės yra susijusios su žmogaus dalia, likimu, su pasirinkimu. Ir skaičius trys yra ypatingas, magiškas. Vaičiūnaitės trys gulgės tarsi įveikia laiko ribą, perskrenda į kitą tūkstantmetį (<i>„virš pievų, / virš vandens sparnus išskėtusios / plasnoja gulgės trys/ į kitą tūkstantmetį.“</i>) Žmonės jautriai</p>	

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

			Eil. „Saulėgraža	Lyrinis subjektas įvardintas.		reaguoja į laiko sandūras, jos sustiprina žmogaus likimo apmąstymą. Eilėraštyje kalbama apie jaunystės miestą. Saulėgraža, tarsi kilminga dama, iškyla virš to meto griuvėsių, nuolaužų, „išmėtytų plytų“ ir suteikia jam žavesio. Visuomet atsisukusi į saulę, sugerianti jos spindulius, netemdoma sukilusių dulkių debesų, saulėgraža tarsi perima saulės funkciją. Ji – saulės simbolis žemėje, šviečianti, skleidžianti tą šilumą, kurią jaučia ir eilėraščio žmogus.	
30.	Aidas Marčėnas (g. 1960)	<i>Postmodernizmas.</i> Lietuvių poetas, kritikas, Lietuvos rašytojų sąjungos narys, Nacionalinės premijos laureatas (2005). Gimė Kaune. Mokėsi Vilniuje, studijavo Lietuvos konservatorijoje. Poetas bendradarbiauja periodinėje spaudoje, skelbia eseistinius ir kritinius straipsnius, recenzijas. Marčėnas autobiografijoje rašė: „ <i>Nuo 1982 metų galutinai apsisprendžiau tapti poetu, ir tada mano gyvenimas pasibaigė.</i> “ Kūrybos kaip misijos deklaravimas Marčėną išskiria iš kitų šiuolaikinių	Eil. „Erškėčių krūmas dūzgia“ Eil. „Pasaulis grįžta į žodį“	Lyrinis subjektas įvardintas.	<ul style="list-style-type: none"> • Kūryba, kūrėjas • Poezija – minties ir mirties vienuma • Harmonija, dieviškoji tvarka • Šiuolaikinio žmogaus pasaulėjauta • Vertybių krizė • Vienišumas • Gyvenimo džiaugsmas, prasmė 	Žaismingu stiliumi autorius atskleidžia slapčiausius pasaulio sąryšius, „ <i>būtiškuosius gaudesius</i> “ „ <i>erškėčių krūmas dūzgia pilnas tavęs ir tekančios saulės</i> <i>mano laikas teka greičiau nei turėčiau kalbėti</i> <i>todėl nežinau</i> “ Poezija yra pasaulio tapsmas žodžiu; prie to poetas tik prisideda, jis to neinicijuoja. „ <i>pasaulis grįžta į žodį: žiūrėk kaip tampa žodžiu šitas vakaras</i> “	

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

		<p>kūrėjų. Poetas sieja save su poezija, išpažįstą kūrybą kaip žmonėms ir tautai reikšmingą veiklą. Lietuvių poezijoje atgaivino soneto žanrą. Derina tradicinę ir moderniąją poetinę kalbą.</p>	<p>Eil. „Gimimo diena“</p> <p>Eil. „Maironio prisikėlimas“</p>			<p><i>šitas ruduo kurio pauzėje tu ir aš tampame žodžiais “</i></p> <p>Lyrinis subjektas su užsidegimu, vos ne aistringai kalba apie mirtį.</p> <p><i>„jauna mirtis ji vaikščioja po sodą jos veidas lyg viduramžių madonos ji liečia astrą ir drugelį Dieve kiek daug šviesos su manimi ją sieja“</i></p> <p>Kritikuojami žmonės dėl tautiškumo praradimo, nesipriešinimo kitoms kultūroms, prisitaikėliškumo, Tėvynės apleidimo.</p> <p><i>„pirmąsyk nekenčiu nes turiu kažkaip pasakyti jums kur priesaikas krankiat nagais įsikibę į Vytį jums kur mykiate garsiai kaip mylite brangią tėvynę užu marių neriat vos pievoj į mėšlą įmynę jums kur spiritus sanctus išmainot į spirt pitjavo tai tokių degradantų paleidot gražioj Lietuvoj ei vergai ubagai atsisagstę prieš vakarus rytus jei atjotų totoriai dabar jus kaip bandą varytų jei atjotų koks vokietys kaip gaidys tarpe vištų rištų jūsų dukras jūsų moterys pačios</i></p>	
--	--	--	--	--	--	--	--

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

						<p><i>atkištų avinėliai vilkai narsiai kriuksintys paršai prie lovio o jei dirbs koks arklys po žeme jam namai ir gerovė kiauliagalvių puota velniui dūšių pardavę lietuviai jūs ne mano tauta čia tik protėviai mano dar guli koks jūs laukia rytojus pralojus tėvynę aure tai prasivogusiems rojus pragare teprasmenga poetai“</i></p> <p>Poezija – tai tiltas, nutiestas tarp mirusių ir gyvųjų. Tai tarsi laikinųjų pokalbis su amžinybe. Amžinybė įeina į poeto sąmonę ir išsklaido laikinumo baimę.</p> <p><i>„per naktį aš nebijosiu galvot apie žolę kurios baltos šaknys apraizgys mano kūną ir apie žolę kuri užžels dabar klestinčių miestų griuvėsius“</i></p>	
31.	Jurgis Kunčinas (1947 – 2002)	<i>Postmodernizmas.</i> Poetas, eseistas, vertėjas, vienas žymiausių lietuvių prozininkų po Lietuvos nepriklausomybės atgavimo. Gimė Alytuje. Vilniaus universitete studijavo vokiečių filologiją. Rašė literatūrinės kritikos straipsnius, satyras, esė, radijo pjeses, kino scenarijus.	Romanas „Tūla“	Tūla Klajoklis valkata	<ul style="list-style-type: none"> • Nesuprasto menininko tragedija • Sovietinis laikotarpis • Meilė • Vidiniai žmogaus pasaulis, jausmai • Kūryba 	Neįmanoma meilės istorija, atsiradusi iš beribio sielos alkio, rašyta poeto ranka. Ši istorija apie paprastą, tačiau subtilią merginą Tūlą, kurią prisimena ir apie kurią pasakoja pagrindinis romano veikėjas: <i>„Kartais man atrodo, kad tave, Tūla, aš pats susigalvojau – iš tikrųjų tavęs nė nebuvo. Susikūriau iš oro, vandens, dumblių, žiezirbos ir negarsaus grumėjimo už Vilniaus kalvų. Arba:</i>	Judita Vaičiūnaitė poezija (miesto tematika)

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

		<p>Jo kūryba apdovanota įvairiomis premijomis, 1993 m. romanas „Tūla“ išrinktas geriausia metų knyga.</p>			<ul style="list-style-type: none"> • Žmonių prisitaikymas prie laikotarpio • Miestas, Vilnius • Laisvė • Bohema • Kasdienybės tėkmė • Istorija 	<p><i>esu dėkingas, kad tik vieną savaitę mudu gyvenom kartu, kad toji savaitė atstojo – man, žinoma, tik man! – ilgus metus...“</i> Romane pinasi Vilniaus senamiesčio, sovietmečio realijų vaizdai ir intymus žmogiškųjų ryšių pasaulis.</p> <p>Ryški sovietinių laikų inteligento valkatystės tema. Romane valkatos gyvensena apibūdinama labai vaizdžiai: <i>„Turi susilieti su gatve, rūku, paturgės kiosku ir šaligatvio plyta, su garu, dūmais, derva, keiksmožodžiais ir sausu dulkių sūkurium virš priemiesčio dykynės...“</i></p> <p>Romano veikėjas – laisvamanis, girtuoklis, pabuvęs ir kalėjimuose, ir ligoninėse, nuolat geriantis, išgėręs arba ketinantis gerti. Vilnius yra jo namai.</p> <p><i>„J. Kunčino vaizduojamas personažas nėra visiškai valkata – jis dar visada išlaiko trūkinėjančius, bet iki galo nenutrūkstančius saitus su sociumu, su tvarkinguoju pasauliu – su tais žmonėmis, kurie turi pagrindą po kojomis ir kurie, daugiau ar mažiau pripažindami jo socialines teises, jam neretai padeda – gelbsti iš sunkių situacijų, nors kartais ir nusigręžia“</i></p> <p>Skaudžiai atvirai rodomos XX a. pabaigos Lietuvos gyvenimo pusės: puolusių žmonių likimai, laisva meilė, sutrūkinėję žmonių santykiai, tautos bohemos gyvenimas, priešinimasis visuomenės normoms. Tokioje erdvėje natūraliai kyla žmogiškumo, pilietinės</p>	
--	--	---	--	--	--	---	--

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

						atsakomybės, žmogaus įsipareigojimo klausimų, kurie skatina mąstyti, ar išties postmodernizmo epochoje nyksta vertybių prigimtis ir palengva įsigali sumaištis.	
32.	Marius Ivaškevičius (g. 1973)	<p><i>Postmodernizmas.</i> Lietuvių poetas, kritikas, Lietuvos rašytojų sąjungos narys, Nacionalinės premijos laureatas. Gimė Molėtuose. Vilniaus universitete baigė lietuvių filologijos studijas. Dirbo laikraščių redaktoriumi, žurnalistu, režisieriumi. Jauniausios lietuvių rašytojų kartos atstovas, prozininkas ir dramaturgas. Autorius ir pats režisavo ne tik savo pjeses, bet ir kelis dokumentinius filmus. Pats autorius rašo: „<i>Užaugau blogio sistemoje, tačiau ji manęs dar nespėjo suluošinti. Pačiu laiku atėjo „teisingi“ laikai ir kone vienu metu su brandos atestatu „gavau“ išėjimą į laisvę. Tai buvo tarsi dviguba laisvė, išėjimas į savarankišką gyvenimą visuotinai ir privačiai.</i>“</p>	Trijų veiksmų pjesė „Madagaskaras“	<p>Kazimieras Pokštas (Kazys Pakštas (1893 – 1960) – geografas, keliautojas, geopolitikas ir visuomenės veikėjas)</p> <p>Salė (Salomėjos Nėries prototipas)</p> <p>Steponas</p> <p>Stasys</p> <p>Frenkas</p> <p>Gerbutavičius</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Istorinis laikas • Kūryba • Tautinė tapatybė, jos praradimas ir paieškos • Emigracija • Globalumas • Žmogaus, piliečio vieta pasaulyje 	<p>Pagrindinis kūrinio veikėjas Pokštas sukuria lietuviybės išsaugojimo planą – perkelti šalį į Madagaskaro salą ir ten sukurti atsarginę tėvynę. Pokšto vizijoje tautiškumas susijęs su pačia žeme, teritorija, vieta, klimatu, ir todėl siūlymas išsikelti, pakeisti šalies vietą, kad išlaikytum tautiškumą, tarsi perbraukia jo svarbą. K. Pokštas teigia: „<i>Tautą augint vertikaliai. Išrankiokim iš palovių užmestą lietuvibę. Išveskime naują gentkartę iš mūsų mišrių veislių.</i>“ Jei J. Marcinkevičiaus lūpose „Lietuva“ skamba kaip malda, kaip priesaika tautai ir tėvynei, tai M. Ivaškevičiaus kūrinyje šiame žodyje vien pašaipa ir ironija: „<i>Lie“ - tai kuomet žmogus pradeda pratartį apie lietų, bet užbaigti negali. „Tu“ - tai kuomet mes kreipiamės į draugą, taipgi į priešą bei į juodašiknius. „Va“ - tai nusteбės šūksnius regintis senąjį svieta, kurs su nauju susimaišęs ateitį nužymės“.</i></p> <p>Neįgyvendinamos veikėjo idėjos tarsi atskleidžia gražesnio, ramesnio pasaulio ilgesį. Bandoma pabėgti nuo ideologijos gniaužtu, įteisinti amžinųjų vertybių neliečiamumą.</p> <p>Remiantis šiuo kūrinio galima padiskutuoti apie dabartinį lietuvių veržimąsi į išsvajotuosius Vakarus, norą pabėgti nuo savo šaknų, savęs</p>	Justinas Marcinkevičius „Mažvydas“

Kalbejimopotemes.net – 10 ir 12 kl. kalbėjimo potėmės ir jų rašymas

						niekinimo sindromą, nekritišką Vakarų vertinimą. Provincialumas anaipol ne geografinė samprata – žmogus pats apie save kuria tą pasaulį, kurį nori matyti. Provincialumas pasireiškia nesugebėjimu mąstyti globaliai, o veikti lokaliai, nesugebėjimu įvardyti ir įvertinti savo norų ir galimybių. Ar nesuklumpame ir mes, kaip sukluo Pokštas, sugebantis mąstyti globaliai, daug žinantis, išsilavinęs, tačiau nesuvokiantis, kad gerovę galima kurti ir čia Lietuvoje.	
--	--	--	--	--	--	--	--

Tikimės, kad Jums buvo naudingas šitas konspektas ☺

Daugiau naudingos informacijos galite rasti mūsų puslapyje Kalbejimopotemes.net:

[Kaip paruošti kalbėjimo planą?](#)

[Kokia turi būti kalbėjimo apimtis?](#)